
ТЕМА II

2. БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ КРАТКА ПРИЧА

Павле Бановић, Аутопортрет
(ДРУГА НАГРАДА 9. БЕОКУЛИС-а: ЛИКОВНИ РАД)
Галерија КУЛОАР Математичка гимназија Београд
Школа за дизајн, Београд
Ментор: проф. Марија Попивоца

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ХАРОН

Прва наџрага 2. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

„Господине?”

Отворио је очи. Сан се преточио у јаву.

„Извињавам се што вас ометам, али, молим Вас, покажите ми своју карту.”

Погледао је кондуктера, само на секунд, да се увјери да је стваран.

„Да, да. Наравно”, дохватио је своје џепове, али их је празне затекао. *Је л' ово мој сако?*, помислио је. Устао је. Купе је био довољно висок да не удари главом о таваницу. Такође, био је тијесан. Два изанђала сједишта, постављена једно наспрам другог, била су пресвучена у досадну црвену, а тамнозелени застори су прекривали прозор, правећи најружнији контраст који је он икада видио.

Празан му је био сако, а празне и панталоне. Темељно је претражио сваки џеп, али без успјеха. Чак му је и новчаник нестало.

„Је ли све у реду?”, учтиво упита кондуктер.

„Није. Нема мојих ствари. Бојим се да ме је неко покрао”, почео је да стеже кравату. Увијек је то радио кад је био нервозан.

„Сумњам, господине, али помоћи ћу Вам да их нађете. Имам све вријеме овога свијета”, рече уз осмијех.

Али он није имао. Шеф ће га убити ако закасни. Још горе, добиће отказ. Само му је још то требало у животу. Бог зна како газдарица само чека да закасни са киријом, барем један дан, па да га избаци на улицу.

Махнуо је главом. Није сада о томе могао мислити. Придружио се кондуктеру, који је већ био на кољенима, тражећи његове ствари. Са ове близине је лако примијетио да му је униформа отрцана и прљава и да око њега лебди некакав чудан, устајали мирис. На металној плочици, окаченој о прса кондуктера, писало је његово име: Харон.

Покушао је да се одмакне од њега што је даље могао. *Како ли се мојло десити да човјек, као овај, усџије да гође на мјесту кондуктера?* Помислих како то не би требало да ме се тиче.

„Жао ми је, господине, али Ваша карта није овдје”, кондуктер је устао, подупријевши се руком о сједиште. „То би могао бити проблем за Вас.”

ОГЛЕДАЛО

„Сачекајте секунд”, сјео је, „сјетићу се”. Међутим, није се могао сјетити времена када је дошао на станицу, а ни у који воз је ушао. *Ошказ ме засијурно чека*, помисли. Без плате неће моћи да плати кирију, а камоли дуг који му банка на нос набија већ читаву годину дана.

„А да се можда”, прекиде га Харон, „ваша карта не налази у устима?”

Упутио му је један од оних погледа због којих га је колега из канцеларије сматрао надменим. *Из којеј си ти нецивилизованог свињца изникао?*, помисли. Игнорисао је кондуктера. Имао је важнија посла. Ударио се по глави и тихо прошапутао: „Сјети се!” Да, сад се сјећа. Међутим, то нису била пријатна сјећања. Почео је да стеже кравату. Сјећао се кад га је шеф назвао рано ујутру да му каже да више не долази на посао. Све му се полако враћало. Газдарица му није допустила да на миру попије кафу. Сјетио се како је лупала на врата: „Кирија сутра, иначе летиш!”

Свеједно се почешљао, обријао и обукао. Полако, мрзовољно гурајући ногу за ногом са онолико воље колико је имао, довукао се до станице. Стајао је на жутој линији на којој је великим словима писало *Опасност*. Чекао је воз... Петицу? Или Шестицу? Да, сјетио се, чекао је *наредни* воз, а кад се он спремао да успори и прими нове путнике, он је само ...

„Гдје сам ја?”, погледао је кондуктера. Врхови његових усана су се извили у злокобни осмијех.

„Гдје сам ја! ? !”, вриснуо је у нади да ће га неко чути. Било му је мука. Требало му је свјежег ваздуха. Руком је повукао одвратне засторе, откривајући комад зида, без икаквих назнака да се прозор некада ту налазио. Ноге су га издале, па се сручио на под.

„Пазите, господине, била би штета да упрљате то дивно одијело”, Харон му је пружио руку да устане. Међутим, само је пројурио поред њега и изашао из купеа. Тамо га је сачекао ходник, без прозора, прекривен старим тапетима, од којих су се многе ољуштите. И десно и лијево ходник је настављао да се пружа докле год су његове очи видјеле. У невјерици је стајао примјетивши да се нешто дешава са његовим ципелама. Полако су почеле да се стварају црне мрље, а затим је отпао дио лијеве. Његов сако је попримио тамнију боју. Ужасну се кад се мали жути црв појавио на њему, несигуран да ли је ту дошао из његове одјеће или из њега. Не би могао скренути поглед са ужаса који се одвијао пред њим, да му звук пуцања стакла није испунио уши. Старе, жућкасте сијалице на таваници су редом пуцале, допуштајући мраку да испуни ходник. Само је остала једна изнад њега. Харон је изашао из купеа, и стао испред њега.

„Је-јесам ли ја мртав?”, прошапута у страху са очима пуних суза, погледавши кондуктера.

ОГЛЕДАЛО

Овај пут, осмијеха није било на Хароновом лицу.

„Сви смо”, проговори кондуктер, док му се глас стапао са пуцањем сијалица.

Најомена:

Харон - лађар у Хаду који је преузимао преминуле на обали реке Ахерон, али само ако су њихова тела била сахрањена и ако су имали новчић под језиком да илаше његову вожњу, и преко Сиџије (Сиџи-кса) и Кокиџа доводио их пред вратија Хада.

Тодор Ружић

Гимназија „Јован Дучић” Требиње

Ментор: мр Веселинка Кулаш

ПРИЧА О НАСИЉУ

Друџа наџрада 2. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

„Драга мама, можда ће те занимати...” Хоџајући ходницима школе, покушавао је да пронађе речи, али ништа што напише није било одговарајуће. Излази из школе, гледа у под док се труди да склопи реченицу која ће најбоље показати и пренети ове емоције.

Крећу према њему. Држе песнице поред тела попут пиштоља каубоја у филмовима Дивљег запада. Обично би био пажљив да не налети на њих. Освртао би се око себе стално, не би ли их бар једном избегао. Али данас је био окупиран писмом, превише удубљен у проналажење правих речи да ни размишљао о њима није.

Они би га увек нашли. Рекло би се да могу да осете његово присуство у кругу од пет километара. Као магнети који се споје чак и када их држите јако далеко.

Приближавају му се. У овом тренутку би већ бежао главом без обзира, али, и даље их не примећује. Један од њих га хвата за ранац и отргнувши га са његових леђа, привлачи му пажњу. Подиже поглед, па изненада добија песницом од другог дечака и пада на земљу. У том тренутку, главни и највећи у групи му прилази. Своје прсте, дебеле попут кобасица, скупља у песнице и започиње серију удараца, док остатак групе посматра и бодри свог пријатеља.

Док је на земљи, успева да пронађе речи за којима је трагао цео дан.

„Драга мама,

Окончао сам овај осећај празнине и патње. Коначно сам пронашао мир и спокој. Не криви себе. Желим да знаш да те волим. Ценим твој труд и знам колико се мучиш због мене. Надам се да ћеш сада моћи да имаш бољи живот.

Воли те твој син.

Скупља се све већа и већа група људи и праве круг око њих. Сви гледају. И ја сам гледао. Крупни дечак престаје са ударцима и гледа у руљу око себе са тријумфалним осмехом на лицу. Зној му цури са чела и једна девојка се залеће и грли га. Као да му честита на добијеној утакмици.

ОГЛЕДАЛО

Дечак скупља књиге и папире и устаје. Срећу нам се погледи. Некада се у његовим очима видео страх, љутња, сузе. Али сада - само празнина. Тамне очи без иједне емоције ме гледају, језа ми пролази кроз тело. Нисам му помогао. Увек сам налазио изговоре. Нисам желео да се мешам...

Нисам ни слутио шта ће се догодити тог дана када оде кући, у собу и орман свог оца и докопа се пиштоља. Није било туче у школи сутрадан. Ни дан после тога. Недеља је прошла, а њега није било. Посетио сам гроб свог деде неколико недеља касније и видео оно чега сам се плашио: његову слику оног дана кад је умро и пре него што је узео пиштољ у руке. Исти осећај ми је прошао телом као и тог дана, и једна суза ми се спустила низ образ, први пут после смрти мог деде.

Јована Јовановић

Економска школа „Нада Димић” Земун

Ментор: мр Снежана Обрадовић

THE STORY OF VIOLENCE

”Dear mom, it may interest you...” Walking down the hallways of the school, he was trying to find the right words, but nothing he wrote seemed quite right. He’s walking out of the school, looking at the floor while he tries to make a sentence that would best describe his emotions.

They’re heading his way. Holding their fists next to their bodies like guns of the cowboys in Western movies. Usually, he’d be looking around, just to avoid them for once. But today he was preoccupied with the letter, too sunk into finding the right words that he wasn’t even thinking about them.

They’d always find him. One would say that they can feel his presence in a circle of five kilometers. Just like magnets that come together even if you hold them really far away.

They’re getting closer. In this moment he’d be running away, but, he still doesn’t notice them. One of them grabs his backpack and tearing it off his back grabs his attention. As he looks up he comes in contact with another boy’s fist and falls on the ground. At that moment, the biggest one in the group comes closer. He puts his sausage fingers into fists and begins a series of punches, while the rest of the group cheers on their friend.

On the ground he manages to find the words he’s been searching for all day.

”Dear mom,

I’ve ended this feeling of emptiness and sorrow. I’ve finally found peace. Don’t blame yourself. I want you to know that I love you. I appreciate everything you’ve done for me and I know how much you suffer. I hope that now you can have a better life.

Love, your son.”

A bigger and bigger crowd gathers around them in a circle. Everyone’s watching. I was watching. The big guy stops punching him and looks at the crowd with a triumphant smile on his lips. Sweat rolls down his face as one girl jumps on him wrapping her arms around his neck, like she was congratulating him on a won game.

MIRROR

The boy gathers his books and papers and gets up. Our eyes meet. A while ago you could see fear, anger and tears in his eyes. But now, only emptiness. Dark eyes lacking any emotion are looking at me, and I shiver. I didn't help him. I always found excuses. I didn't want to meddle...

I didn't even think of what would happen that day when he gets home, into his father's room and drawer and gets his hands on the gun.

There was no fight the next day. Nor the day after that. The week had passed, and there was still no sign of him.

I visited my grandfather's grave a few weeks later and saw what I feared most: his picture and the date of the day he died even before taking the gun. The same feeling ran through my body as that day, and one ear rolled down my cheek, the first time after the death of my grandfather.

Jovana Jovanović

Ekonomska škola „Nada Dimić” Zemun

Mentor: prof. Tatjana Bakoč

СА ОЧИМА ИЗВАН СВАКОГ ЗЛА

Трећа наџрага 2. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Владислав Петковић се пробудио. Кроз прљава прозорска стакла не види се много, али рекао би да је и даље мрак. Сигурно није јутро, ма није чак ни зора. Да поседује часовник, знао би колико је сати. Али он га не поседује више. Заложиио га је прошлог месеца не би ли платио рачун у кафани. Сви дугови, на послетку, морају бити плаћени на овај или онај начин.

На његовом столу налазе се умрљани папири, неки напола згужвани, неки сасвим исцепани. Мастила скоро да и нема, мастионица је скоро празна. Погледао би у капуту да ли му је остала каква салвета, али зна да не вреди. Данима није изашао. Некада су говорили да живи као Верлен, од кафане до кафане, са празним џеповима и слабим "Еј, друже, дугујем ти." Сада, он не ради ништа сем што седи на прљавој постељини сатима, а они теку као минути, и размишља како би волео да може да не мисли ни о чему.

Владислав Петковић је некада волео да пише. Речи написане једва читким рукописом смиривале су га боље од алкохола, људског додира и ваздуха његове мале собе. Али ако је алкохол скуп, речи су још скупље. Настане се у десној хемисфери мозга, уселе се у коморе срца, а онда, као какав тумор, изједају изнутра. Кидају твоје месо, глођу кости као изгладнели пси и на крају те или претворе у прах или од твојих органа саграде фонеме, од крвотока слова, од мозга празнину и тада и сам постанеш реч.

Његова реч је "тамница". Тако кратка. Тако проста. Седам слова. То је све што је од њега остало. Сваки дан је исти, сваки месец, свака година. Селио се, да, мењао људе, мењао станове, мењао пера и оловке. Али исто је. Исто је када твој затвор није место, исто је када твој затвор није соба, исто је када је твој затвор особа. Исто је када си свој затвор ти. Од себе никада не можеш да побегнеш.

ОГЛЕДАЛО

Владислав Петковић се враћа у кревет. Иза његових капака нема звезда, нема трагова боја, нема више невиних даљина. Нема ничег сем мира. Спокоја. Катарзе. Нирване. Он спава са очима изван новца, изван људи, изван Земље. Он спава са очима изван сваког зла.

Анастасија Бијелић

Карловачка гимназија Сремски Карловци

Ментор: др Маја Стокин

ФАЛИ ЈОЈ МАЛО СОЛИ

Похвала 2. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Посматрао сам је док игра уз омиљену песму и могу да кажем да сам се заљубио у њу. Опет, испочетка, исто као и први пут. Она није анђео на земљи, него ђавољи шегрт, сачињена од човекових најмрачнијих фантазија, узета право из Пандорине кутије и подарена лицем у којем видиш све што си икада желео са примесам твојих највећих страхова. Уђеш у собу и она те засени, потпуно те обузме. Боде ти мозак као најинтензивнија главобоља коју си икада осетио, али пожелеш је одмах пре него што заспиш и поново док завршаваш јутарњу цигару. Желим да је узем целу, моја љубав према њој је превелика да би се преживела. Толико пута сам је видео и пожелео да је узем за руку и утопим је пажњом, али увек је заузета. Не могу да је кривим, тако то бива када ставите богињу међу вернике, стрепе да ће им побећи, па јој никада ни не дају прилику. Ипак, потпуно је слободна усред тог силног лудила, нико је не поседује јер то никоме не дозвољава, чека некога ко је достојан њене беспомоћности. Ја знам да јесам и горим од жеље да јој покажем, али тешко је кад сте као ја. Нисам пријатан и драг. Пун сам бодљи и пукотина, цео сам храпав и незграпан. Човеколик сам једино изнутра, али чини ми се да ових дана нико нема времена за унутрашњост. Мада, мислим да би она имала све време овога света да посматра моје бодље и опипава моје мекано срце, само када бих јој тражио. И хоћу, али не вечерас.

Ове журке нису за мене, превише је звукова, продорних и злих, и превише очију. Никада нисам волео очи странаца, али ове ноћи ми уливају специјалну врсту nelaгоде. Све су на њој, прате сваки њен покрет. Сваки пут када оде по пиће, или тражи нову песму, видим их како се узнемире и крећу. Тако су тешке, а она је лака као перо, помера кукове као да је од воде, крши све законе физике док стоји ту, лагано скенира целу собу и опуштено пије своје пиво. Црвени одсјаји рефлектора јој плешу по фаци и рекао бих да је код куће у овом клубу са својим сестрама, злим вилама и сиренама које маме нас, усамљене и помало пијане морнаре, у нашу сигурну, али

ОГЛЕДАЛО

дивну пропаст. И боже, како је само дивна. Само гледам, осећам њен спокој. У рају сам кад ођедном видим нешто.

Не ђавола, већ његовог највећег непријатеља како се креће се ка њој. Упуштају се у неки разговор, вероватно у оне непријатне мале разговоре о томе како су и шта су јуче видели на телевизији. Ти разговори ми никада нису добро ишли. Често би људи отишли од мене када бих им рекао како сам. Полако почињу да се приближавају једно другоме и почињу да играју толико суптилно да и мени треба времена да приметим. Никада ми неће бити јасно како људи могу бити толико лагодни и флуидни. Вероватно им нико никада није дао разлог да не буду. Тешко ми је да гледам њене лагане кости како пуцају од додира овог громоморног створа. Изгледају као да спроводе некакав болестан ритуал, плешу уз ритам толико тачно и посвећено да су језиви. Видим да га је зачарала и обузела, видим занесени поглед и очајнички осмех на лицу и не могу да га кривим, али љут сам. Не заслужује је. Изгледају добро заједно, то морам да им признам, али то не значи ништа, све лепе ствари су непоштене и зле, вежу те за себе лепим речима које се претворе у ножеве и игле ако се вежеш довољно чврсто. Примећујем да се двоуми, није сигурна шта да ради са овим великим и нападним створом који неће да оде од ње. Сигуран сам да га не жели, како би било ко могао да жели нешто тако агресивно и грубо? Није он за њу, нема никакву дубину, а њој треба неко ко ће се поистоветити са океанима који јој плутају по глави. Он је кишна барица. У најбољем случају. Па да. Сигуран сам да јој неизмерно досађује. Само чека прави тренутак да измисли неки глупи изговор и оде од њега. Чекам је са раширеним рукама, спреман да се затрчи у мој загрљај и плаче и вришти и знам да ћу јој савршено излечити све ране пре него што их и сам нанесем.

Чекај, шта је ово? Не помера се од њега, мора да је држи прејак. Јадница, морам да јој помогнем. Ођедном схватим да ме ноге носе ка њима великом брзином и да моја лева рука тражи мали нож који сам понео вечерас као да сам знао да ће јој требати помоћ. Осећам своје срце како дивљачки лупа и тешко дишем док им се приближавам спреман да је спасим кад видим страшну и немогућу ствар. Видим како им се спајају усне, не могу да верујем, моја драга и та одвратна сподоба! Пустио је своје руке да иду по њеном телу, тако су похлепне, крећу се попут неких гротескних пипака. Упркос мом ужасу видим осмех на њеном лицу и тотално сам затечен. У том тренутку сам знао да је волим довољно да убијем и пливам кроз густу крв само да је спасим. Она је све. Сваки компромис и испуњена жеља, свака искра овога света и сва лепота у оштећеним стварима. Могао бих да је гледам заувек, волео бих да могу да трчим са њом, а не за њом кроз све ливаде њеног ума, а убеђен сам да

ОГЛЕДАЛО

је бескрајан и шарен колико и универзум. Никада нећу моћи да је дефинишем, она је мирис ружа и укус сланог мора на језику.

Она је мој компромис и моја испуњена жеља. Сада је отишла и то у рукама обичног смртника, не зна ни шта је однео. Осећам како се опет љутим, тако те ствари обично иду са мном. Прво креће плитко дисање, па не могу да смирим руке и следеће што знам је да опет морам да попричам са полицијом. Морам нешто да урадим, не могу да поднесем ову неправду. Крећем опет, сада ми је нож већ у руци, а сузе ми иду низ очи. Прилично сам сигуран да вичем, али не могу да чујем, музика је прегласна. Овај пут осећам кожу и месо, ко би рекао да је овако лако убити тако злокобно створење? Руке су ми клизаве, мора да је од крви. Принесем их лицу и пробам мало. И моја драга, мистична ђаволице са златним срцем морам ти рећи да сам мислио да ћеш бити много укуснија.

Сара Радуловић

XIV београдска гимназија Београд
Ментор: проф. Владимир Милојевић

СВИТАЦ И СВЕЋА

Похвала 2. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Тихо је. Светлост младог месеца лагано се пробија кроз ноћну тмину, завлачећи се у најскровитије кутке ноћних душа. У малој кући, при светлости свеће, млад, наизглед обичан човек довршава своје животно дело. Свећа, свесна свог значаја, поносно прати сваку реч учртану у белину листа папира. Док се малени свитац ушуњавао кроз отворен прозор, аутор је наставио писање своје приче. Након краћег лета по просторији, радознали свитац спусти се на пишчев длан. Писац, очаран сјајем свица, по први пут остави своје дело и посвети сву своју пажњу овом маленом, чаробном бићу.

Воштаној свећи не беше свеједно. Осећајући се све више запостављено, почела је све јаче да сија. Пламен обасја читаву просторију и човек више није био у стању да види свица. Заслепљен лепотом светлећег створења, човек дуну у пламен свеће и са лакоћом га посла у неповрат.

Свећа је сада стајала у углу писаћег стола, сама и безвредна. Посматрала је човека који се занимао погледом пратећи свица. Лаганим покретом руке, дохватио је провидну теглицу са јаворове полице у углу просторије. Покушао је да зароби свица, да продужи лепоту и вечно задржи ово мало благо. Међутим, свитац је био бржи. Побегло је кроз отворен прозор остављајући човека над својим делом, у мрклом мраку.

Катарина Крстић

Гимназија „Светозар Марковић“ Ниш
Проф. Александра Вучевски Ђорђевић

OGLEDALO

O LEPOTI

Pohvala 2. BEOGRADSKOG OGLEDANJA

Ona je najlepše stvorenje koje je ikada hodalo ovom planetom. Gledam je kako ide kroz hodnike, lakog i gracioznog koraka. Njena duga plava kosa kao da upija svetlost sa svakim njenim pokretom. Izluđuje me kako bi njene beskrajno plave oči prešle preko mene kao da ne postojim. Nikada me ne vidi. Ali ja nju vidim. Vidim je savršeno.

(Često maštam o zvuku koji bi njen vrat napravio kad bih samo... samo...)

Čak i u gužvi, među svim ostalim učenicima, ona se izdvaja. Njena lepota kao da zrači, izdiže je iznad običnih smrtnika. Ja sam nevidljivi smrtnik. Ona, najlepše stvorenje koje je ikada hodalo ovom planetom. Tako je oduvek bilo, ali ja želim više. Valjda toliko zaslužujem, nakon svih pisama na kojima sam proveo sate i koji bi završili u smeću, ili na dnu njenog ranca. Ali ona me i dalje ne primećuje.

(Krc! I bila bi moja.)

Nekako je uvek lepa. Bilo da je jutro ili kasna noć, vreme toplo ili kišovito, gde god da se nalazi, uvek je prelepa, savršena. Čak i kad je u svojoj sobi, u pidžami. Kao sinoć. Kosa joj je zavezana u punđu, veoma neuredno, i na licu od porcelana nema ni trunku šminke. Sedi i čita, dok je ja gledam kroz prozor.

(Njena bleđa koža bi se otvorila pod oštricom, i krv bi ukrasila pod.)

Sedim na svojoj grani, i ne plašim se da će me videti. Plašio sam se prve noći. I druge, i treće. Zato sam i nastavio. Strah mi je smetao, a jedini način da ga se otarasim bio je da se naviknem. Grana je i dalje neudobna, njena soba uvek savršeno uredna, ona i dalje prelepa, a ja sam i dalje ja, samo što se ne plašim više. Bar ne u tom trenutku. Pravo uzbuđenje me obuzima tek nakon što ona zaspi.

(Ona ne bi ništa rekla. Samo bi uzdahnula.)

Gledao sam je kako spava. Njena usta su uvek blago razmaknuta, i mogu da čujem kako duboko diše. Zamotana je u svoje plavo ćebe, skrivajući svoje magično telo. Kosa je iza nje, pada preko ivice kreveta, kao zlatni vodopad. Mirna je. Na njenom licu nema naznaka života.

OGLEDALO

Jedino što je odaje jeste pomeranje njenih ramena i zvuci njenih blagih izdisaja.

(Oči su joj otvorene, uplašene i staklaste, uvek savršene.)

Potpuno sam opčinjen. Ležim pored nje, nepomično, i upijam sve, sve što mogu. Uvek zatvorim prozor za sobom. Smeta mi šuštanje lišća i zvukovi automobila, doduše udaljenih, kako jure preko praznih puteva. Pred kraj, uzimam njenu polaroid kameru da je uslikam. Zastajem na trenutak, gledajući sliku. Već imam gomile istih, ali svaka je različita, svaka označavu drugu noć koju smo proveli zajedno. Odlučio sam da ostavim sliku na stolu. Ona zaslužuje da zna koliko je divna, čak i kad toga nije svesna.

(Uhvatila bi moju ruku, snažno, zarila bi svoje nokte u moju kožu.)

Sledećeg dana, u školi, izgleda uplašeno. Kao da poskoči svaki put kad neko prođe pored nje. Oči ponovo prelaze preko lica, brže nego obično. U plavetnilu i popucalim kapilarima primećujem paniku, ali, sekund kasnije, prelazi u mir, kad vidi prijateljicu. Ponovo me nije primećila. Bes me ispunjava, i ne mogu da dođem do daha. Prethodno veće mi je bilo najlepše u životu. Kako može da me ponovo ne primeti?

(I onda bi se njena ruka opustila. I ja bih osetio kako je život napušta.)

Opraštao sam joj godinama. Svaki put kad me je pogledala, ali me nije videla, oprostio sam. Svaki put kad bi drhtavom rukom zgužvala moje pismo, pismo zbog kog nisam spavao prethodnih večeri, oprostio bih. Odužila bi se, puštajući me da je gledam kako spava, jer sam smatrao da je tad najlepša. Sinoć sam joj ostavio uspomenu. I ponovo sam ostao sam, neprimetan.

(I ležali bismo zajedno, samo nas dvoje, i to bi bila večnost.)

Mislio sam da je najlepša kad spava, ali nisam bio u pravu. Najlepša je sad. Oči su joj otvorene, široko, svo to plavetnilo me guta. Usta su joj otvorena, i jedna kap krvi je uspela da ih napusti, spuštajući se niz njen obraz, ostavljajući crveni trag. Ta kap pada na moje koleno, i ja se nasmešim. Dok joj sklanjam kosu s lica, vidim tragove njenih noktiju po mojim rukama. Ona stvarno jeste najlepše stvorenje koje je ikad hodalo ovom planetom. I sad je moja, samo moja. Zauvek.

Andrea Arsić

Gimnazija „Uroš Predić“ Pančevo
Mentor: prof. Nevena Stefanović

ИГРА ЖИВОТА

Похвала 2. БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Пре неколико дана сам отишла код своје баке. Први пут у животу сам се заљубила и желела сам да она прва сазна за то. Причала сам јој о мојој симпатији, о томе колико ми се свиђа и колико га волим. У заносу сам је питала да ми прича о својој првој љубави. Погледа усмереног у даљину, у прошлост, из ње потече прича:

„Имала сам, можда, седамнаест кад смо другарице и ја отишле на једну игранку. Ја сам била тиха, повучена. Стајала сам по страни и једва чекала да пођемо одатле. У једном тренутку ми је пришао неки младић, згодан, висок. Имао је прелепе плаве очи, дубок, продоран поглед. Представио се и питао ме да плешемо. Била сам очарана. Једва сам успела да кажем да прихватам. Играли смо дуго, дуго. Прво једна, па друга, трећа песма и тако до касно у ноћ. Када се игранка завршила, он ме је испратио до врата, пољубио ми је руку и захвалио рекавши да сам му улепшала вече.

Мој отац је био један од имућнијих људи и одлучио је да ме пошаље на више школе да се образујем. Уписала сам гимназију, као и ти сада. Након неколико дана мог школовања срела сам њега. Само сам стала, нисам знала да ли да му приђем, нисам била сигурна да ли ме се још увек сећа. У једном тренутку се окренуо и видео како немо стојим и гледам у његовом правцу. Пришао ми је и поздравио, онако учтиво и са осмехом на лицу. Он је био завршна година, али нас то није спречило да се дружимо и виђамо сваког дана. Увек ми узме нешто па га ја, кобајаги, јурим, па крене да ме пољуби, а ја се измакнем. Тако смо се заволели.

Све је то било дивно док нису сазнали наши родитељи. Мене је отац исписао из школе, а њега је његов послао у манастир. Слали смо писма једно другом преко његове сестре. У сваком смо писали шта желимо да радимо када опет будемо заједно, како ћемо имати своју кућу, пуно деце, да ћемо се увек волети и да нас нико и ништа неће раздвојити. У једном писму ми је написао како ће да побегне из манастира и да ми се неко време неће јављати.

Прошло је, можда, две и по године кад је стигло писмо из престонице за мене. Било је од њега. Рекао је да је почео да ради и да је нашао стан. Звао ме је да идем код њега, али ја сам га одбила, јер су ме већ након пола године удали за неког из нашег села. Нисам могла

ОГЛЕДАЛО

против очеве воље, а он то као да није разумео. Тражио је да се види-мо. Нисам хтела, знам да би нам обома било претешко. Никада ми у животу није било толико мучно. Као да сам морала да заборавим на један део себе, на део свог живота. Пролазиле су године. Ја сам се преудала, родила децу, а од њега ни гласа. Нисам имала никакве гласове о њему, ни где живи, ни шта ради, да ли се оженио. Баш ништа.

Изашла сам са твојом мамом да се прошетамо у парку. Видела сам га како седи на клупи, али ми је требало неколико тренутака да разаберем да је то стварно он. Схватила сам да су године узеле маха. Није више било оног лепог, насмејаног лица, оног дивног погледа, ни усправног држања. Ничег. Постао је једва уочљива сенка онога што је некада био. Дуго смо причали. О свему. Продао је стан, па је живео у некој викендици. Како рече, стан му није био потребан да зврји празан. Кад је то изговорио, нисам више могла да суздржим сузе. Молила сам га да ме разуме. Зна да нисам ја крива због свега што се десило. Нисам хтела да буде тако. Желела сам све да му објасним, да му кажем колико сам га волела и колико га сада волим, али није хтео да ме слуша. Само је устао и рекао да је све прошло, да је крај, да нема назад. Рекао је да ће ме волети онако како нико никог није, заувек. А затим је, заувек и без трага, отишао.

Прошло је много година од тог сусрета, али није прошао ни дан да нисам помислила на њега. Временом је бол спласнуо, али није нестало. Често бих га се сетила, запитала се где је и шта ради, али ту би све престало. Он ми се никада није јавио, а ја нисам смела да га тражим.

Једном сам у поштанском сандучету, међу гомилом рачуна, пронашла писмо. Нисам препознала ко је пошиљалац, па сам га одмах отворила не знајући шта да очекујем. У писму је стајало да је погинуо. Писало је како је покушао да спаси човека из пожара, али није успео. Цистерна са горивом за авионе је експлодирала и разнела и њега и све што је било у близини. Кад сам прочитала те речи, срце ми је препукло, као да је престало да куца, као да се расуло. Пред очима ми је била само његова слика. У себи сам покушавала да чујем његов глас, њега како ми каже да ме воли и да ме никада неће напустити. Свуда сам тражила његове очи, његове плаве очи, које су сада заувек затворене. Желела сам само да се појави и каже да је све била једна велика шала, једна глупа игра. Схватила сам да то, нажалост, није била шала, али игра јесте. Игра живота. Игра коју смо ми изгубили, можда зато што нисмо знали правила или смо је само лоше играли. Али сада је крај, сада је стварно крај. Њега више нема и игра је завршена.”

Рада Новитовић

Гимназија Чачак

Ментор: проф Слободан Николвић

ОГЛЕДАЛО

У НОЋИ

Има дана када се осећамо као да смо у мраку, као да су нас прекрили ноћ и тама. Одувек сам се плашила ноћи. Када нам се чини да су нас проблеми савладали, ноћ и магла нам не дају да нађемо пут до њиховог решења.

Буди ме мамин плач. Сестра је доживела саобраћајну несрећу. Имам осећај да ми се сви мостови у тренутку руше. Покрила сам се јорганом преко главе у нади да све ово сањам.

Идем ка болници, а хиљаду мисли лете око мене. Лекари кажу да није у критичном стању, срећом, али да има тешке повреде. Не могу да дочекам да је загрлим.

Неколико дана касније, стање се погоршало. Сестра је изгубила памћење!

Када некако и успемо да се извучемо из те црне ноћи, прво наилазимо на маглу која нам мути разум и опет упадамо у лавиринт из ког не знамо како да изађемо. Покушајте само да замислите да вас рођена сестра не препознаје и не зна ништа о вама.

Сваког дана сам у болници, седим крај ње и причам неуморно. Требало је много мучних дана да прође док није почела да се опоравља и присећа. Моменат када је изговорила моје име ме је преплавио срећом. Више ништа није важно!

Увек морамо размишљати позитивно, јер се тада најлакше проналазе решења. Када из мрака изађу људи који нам пруже руку, тада схватамо да нисмо сами у шуми, да нисмо сами у тмини.

Сара Олах

Средња пољопривредна школа Зрењанин

Ментор: проф. Драгана Јовановић

ZOVEM SE PROMATRAČ

Noć se polako spušta, a sunce svim silama pokušava zagrijati zemlju pod mojim štapom, al' na izmaku je snaga. Puštam da mi posljednji zraci obasjaju lice, znajući da su to posljednji koje ću ugledati. Mrak polako, ali uporno guta sjaj dana, a prati ga bijeli mjesec... na njemu je da ovoj noći podari jezu i njome označi grad koji umire.

Navučem crnu kapuljaču preko glave i uzmem svoj štap, pa krenem polako prema usamljenoj kući, tamo na samom rubu nenaseljenog, nekad predivnog grada. Na mjesto mog posljednjeg zadatka.

Što ovdje radim? Očekujem neizbježno. Ovdje, ove večeri, dogodiće se smrt jedne, više ne tako mlade djevojke, a onda je moj posao ovdje gotov.

Što se dogodi s Koscem koji više nema koga otpratiti na drugi svijet? On umire. Pretpostavljam da je i moje vrijeme ovdje završeno. Prošlo je toliko ljeta od kada mi je dan zadatak da ljude u ovome gradu odvedem na vječni odmor. Sada je godina 2345, lipanj 23, 8 sati navečer. Danas, u ponoć, počinje moj posljednji zadatak. Bilo je i vrijeme da odem u mirovinu. I Kosci mogu oslabiti sa stoljećima.

Nazivaju me Promatrač. I ne čudim se zašto. Prošlo je 30 godina nakon posljednje smrti, od tada niti jedna duša iz grada koji mi je povjeren nije otišla na drugi svijet. A... oni koji su i ostali, odselili su se u druge gradove diljem svijeta, gdje su postali dužnost moje braće. Od tada sve što mogu jeste promatrati i čekati. Čekati...

Kada ljudi umiru, pred očima im prođe cijeli život. Znam to najbolje, najviše puta sam to vidio. Star sam, i vidio sam mnogo toga, no čega se to biće koje nazivaju Smrću ima prisjetiti u svome životu? Vidio sam kako se grade kuće, zgrade i brodovi. Bio sam tamo kad se podigao most.

Bio sam u onoj tamnoj uličici kada je na ovome mjestu prvi put ubijeno ljudsko biće. I odveo ga na stazu do vrata Raja. I nije bilo dana kada nisam nekoga odveo na jednu od dviju staza. Ali vrijeme je prolazilo, a broj se samo smanjivao i smanjivao...

Udarim srebrnim štapom po tlu, no on ne ostavi trag poput čovjekove cipele. Napravim korak, a iza mene se ne podigne prašina. No znao sam da neće, jer u materijalnom svijetu ne mogu ostaviti trag na način na koji ljudi mogu.

I korak po korak, polako, uđem u kućicu i ugledam staricu kako spava u sobi na klimavom krevetu. Sjednem na krevet pored nje i sjetim je se;

OGLEDALO

mlade djevojke duge, crne kose i plavih očiju koje su gledale u dušu. Jeste li se upitali što sam radio sve ove godine, dok nikoga nisam imao gdje odvesti? Motrio sam nju. Posljednju osobu kojoj ću pokazati put.

Skinem kapuljaču svoga crnog plašta. Večeras ću ga posljednji put obući. I sjetim se dana dok je sve još bilo dobro. Hm... možda dobro nije riječ koju tražim, već ispravno. Da... Dana dok je sve bilo ispravno i dok su brojna djeca trčala gradom, skrivali se po parkovima. A sada, dok mi misli kruže glavom i nastaju bljeskovi prošlosti, shvatim da mi je žao zbog jedne stvari. Oh, da sam ugledao dana kada čovjek nije umro od ruke drugog čovjeka. Zanimljiva su bića, ti ljudi. Razočarali su me mnogo puta, jer svi su mi oni mnogo više od dužnosti. Ubijati bez razloga. Započinjati rat za mir. Ponašaju se kao da im nisu podareni pamet i razum. Ali na kraju, fascinantni su. Na negativne i pozitivne načine. Gledati ih kako se smiju, plaču, ljute... Uistinu je nešto zapanjujuće. Jer me zovu Smrt, ne znači da to i jesam, isto kako ne znači i da ne mogu cijeliti ono što su ruke onih koje odvedem na drugi svijet napravile.

Bliži se trenutak njenog, a i mog, odlaska. Pogledam kroz prozor, a mjesec najsvjetlije što može osvijetljava put među zgradama i drvećem i polako, postepeno nestaje. I mjesec zna što će se ovdje dogoditi, rekle su mu ptice, vjetar i anđeli. Svi se stišaje u ovoj noći, pripremajući se na vječnu tišinu koja će u ovome gradu prevladavati. Neću reći da mi je žao, jer nije. Vidio sam u ovome gradu mnoge ljepote, ali i mnoge tragedije, bol, nasilje i strah. Uostalom, sve ima svoj kraj; ljudi, ptice, psi, zgrade... Pa i mi, kosci, i sama Zemlja.

I počne stari sat otkucavati ponoć, dajući mi znak da je kraj ovdje. I ustanem i pokrijem lice crnom kapuljačom, jer kakvo bi li strašno iskustvo bilo za čovjeka da uđe u Raj sa zastrašujućim prizorom moga lica na umu, koje nikada nije bilo namijenjeno ljudima da vide.

"Znači, ovdje sve završava", kaže starica, a njena se duša ustane iz tijela i pogleda me plavim očima. "Bojim se da je", odgovaram tiho, i ponudim joj ruku da se osloni o mene. Ne reče više niti riječi već mi se osmjehne, svjesna da je za sobom ostavila trag i da je vrijeme za odlazak.

I takav je kraj posljednje priče. Posljednje priče jednog čovjeka, jednog grada i jedne Smrti.

Ema Čolaković

Gimnazije „Andrije Mohorovičića“ Rijeka

Mentor: prof. Vesna Brala

PUT U ZLATNI SVET

Vetrokaz mlatara rukama i svađa se sa severcem. Sanjivi pupoljci zevaju. Beličaste latice plešu po žalosnoj, mladoj travi. Rosa gmiže. Kišne gliste uvijaju se. Umorni puževi uzdišu. Magla se diže uvis i polako isparava.

Kiša sipi. Hodam i ćutim. Tišina je svuda, samo samoća u mojoj duši zavija. Čizme upijaju blato i mršte se. Sedim na stanici, naslućujem smrt. Prijećam se okrutne prošlosti, Ulazim u autobus. Stojim i ćutim. Ljudi me gledaju i okreću glave. Silazim. Koraćam do sledeće stanice i tako svaki dan. Novi drugari mi se raduju, a mene boli detinjstvo. Ne pričam im o osnovnoj školi niti o mojim prijateljima. Strah od izdaje ne napušta me. Nema mira, nema slobode! Prićamo, smeujemo se, a mirisi me vraćaju u zemlju čuda. Stidim se što se i dalje nigde ne uklapam. Šta me to čini drugaćijom? Osećam nemoć da iskažem sva svoja osećanja. Istina će isploviti jednom, ali pitanje je kada. Slike su mutne, a boje razlivene. Suze spiraju lepe uspomene, a ostaje bol u grudima koji se širi i otvara rane. One neće zarasti. Stari ožiljci nestaju, stvaraju se novi. Život svakog čoveka slepo prati njegovu sudbinu. Sudbina ne može da živi bez sećanja. Ona su duboko urezana u kamenu ploču. Tama se bliži. Časovi se završiše. Saobraćaj je bio prohodan. Stigla sam na vreme kući. Legla sam, razmišljajući o sopstvenoj budućnosti.

Bog joj pokaza put i ona krenu. Vidim svetlost. Prilazim joj. Paf! Sedim u vozu. Grlim svesku sa pričama i plišanu kornjaču. Klackamo se. Sedokosi čiča kašlje. Šešir nasred glave mu stoji kao neko brdašće. Briše naočare. Puši lulu. Čini mi se da se ceo vagon dimi. Zelene oči ne izgledaše dobroćudno. Debela žena sa koferima, spava naslonjena na prozor. Tamnoputa dečica gađaju se papirićima. Uplakana devojkica sede pored mene. Plaće, plaće i ne prestaje. Izvadim papir i pišem pismo roditeljima. Ne znam odakle da počnem.

„Dragi mama i tata, ovde ima mnogo dobrih ljudi. Nadam se da ste zdravi. Ne verujem da ću se vraćati kući. Nemojte da se sekirate. Volim vas.”

Prijećam se. Događaji se nižu kao perle. Spavala sam na času. Ogovalali su me i smejali su mi se. Anja je crtala po klupi maćije oči. U hodniku smo pričale o lavirintu. Nema izlaza! Rančeve su nam šutirali naokolo. Čupali su nas i plašili. Urlali su, lajali su, vrištali su. Zvučali su kao drekavci. Bacali su nam jakne u kantu. Gde si tata tada bio da me braniš?

OGLEDALO

Plakala sam. Vredali su me. Mama, zašto mi nisi verovala? Mislila si da preterujem. Tugovala sam. Bože, oprost mi! Ako sam počinila i jedan greh, pošalji me u pakao da izgorim. Od mene će ostati samo prah. Vetar će ga razneti i znaće da me nema više. Smrt je užasna. Da li sam još uvek ljudsko biće? Odgovor mi je došao sa neba. Ne razumem ga, ali ga prihvatam. Deca su teret roditeljima. Nastaviće da žive onako kako im je milo. Ja neću.

Moja duša me napušta u potrazi za boljim mestom. Nedostajće mi ovaj nesavršeni svet. Rastajem se sa stvarnošću! Ružičasta kugla tone u san. Oblaci se raširiše, a zlatna sloboda me obgrli.

Danica Petrović

Medicinska škola Beograd
Mentor: prof. Jasmina Žujović

ŠARENILO MOGA GRADA

Srebrenik je mali grad, sa svega par hiljada stanovnika. Koliko god danas ljudi bili slični, živjeli brzim tempom i žurno hodali malim vijugavim ulicama, jednom sedmično oni uspore i počnu razgledati ljude i prostor oko sebe. Mora da se pitate koji je to specijalan dan. Zašto je toliko poseban? Odgovorit ću vam. To je utorak. U Srebreniku se tada održava pijaca.

Ukoliko prošetate i uspijete se probiti kroz masu ljudi koja stoji na ulazu pijace, vidjetćete gospodina romske nacionalnosti kako cupka sa noge na nogu i viče: „Marka germa, marka opaljači, navali narode !” Skoro niko ne bi obratio pažnju na njega, osim onih kojima bi zasmetao njegov zvonki glas. Do njegovog štanda uvijek, ali uvijek stoji mali dječak, tamne neuredne kose sa fesom na glavi koji valjda nešto pjeva. Govor mu je nerazumljiv, a lice prljavo. Nakon ovog prolaza, kada uđete na pijacu, oči vam zastanu i ne znate kamo biste krenuli. Pred vama se nađe štand sa izobiljem voća, povrća i razsnovrsnim potrepštinama. U čošku, ispred žutog kombija sjedila bi jedna starica, a ispred nje „štand” koji je u stvari bio naopako okrenuta kutija. Na njemu poredane, njenim staračkim rukama, ispletene, vunene čarape.

Gledam tugu u njenim očima dubokim tamnim očima koje gledaju u jednu tačku. Zamišljena je, a njeno izborano lice kao da nema izraza. Ipak sva tako pogrbljena, odašiljala je neku energiju koja me privlačila. Zamišljala sam je kao mladu razigranu djevojčicu, kakve je, sigurna sam, bila prije. Na njenom čelu nije bilo bora, ali oko njenih usana svakako jeste. To mi je bio znak da se nekada davno smijala, a ne mrštila. Taj trag osmijeha skroz je izbljedio i skoro nestao sa njena lica. Željela sam vidjeti još jednom veseli osmijeh te starice. Prišla sam joj i pitala „Mogu li dobiti jedne smeđe čarape?” Uspjela sam! Osmijehnula mi se. „Naravno, lutko.” kimnu mi glavom. „Za koga su ?” radoznalo me upita. „Za moju nanu” brzo izustih. „Evo izvoli”, doda mi vrećicu, a ja joj dadoh novac. „Izuzetna je tvoja nana što ima nekog da mu se raduje”, reče starica sa najtužnijim glasom koji sam ikada čula. Konačno sam sve razumjela. Uzrok njene tuge bila je njena samoća. Nije imala nikoga da je zagrlji, osmijehne se ili čestita Bajram. Ništa joj nisam odgovorila, ali mislim da joj je moj osmijeh sve rekao. Žalila sam je, ne zato što je sama, već zato što je usamljena.

OGLEDALO

Tužno je to što nova starica sjedi u ćošku, a niko da je pogleda, a pogotovo da primijeti njenu tugu i žalost. Potresla me je njena usamljenost. U meni su se probudile neke duboke emocije. Suosjećala sam sa njom. Po glavi su mi se vrtjele jedne te iste slike. Počela sam zamišljati sebe u dubokoj starosti. Bojala sam se da ću završiti kao ona. Izgubljena u svojim mislima i emocijama koje su se uzburkale i skoro eruptirale kao vulkan vrele lave, primijetih djevojčicu. Nije imala više od osam godina. Držala se za majčinu suknju pažljivo prateći svaki njen pokret kako je ne bi izgubila u masi. Bila je vesela, smijala se. Nije bilo razloga njenom osmijehu, već je to bila ona nevina dječija radost koju sam davno prestala osjećati. U tom momentu sam osjetila tračak ljubomore, jer sam i ja željela zaboraviti na sve brige i okrutnosti ovog svijeta.

Djevojčica ulovi moj pogled, pa se odmaknu par koraka unazad kao da se uplaši. Slučajno nagazi na staričinu nogu i pade. Starica se trznu, pridiže se i pruži ruku djevojčici. Tada kao da vrijeme stade. Njihovi pogledi su se sreli, a usne djevojčice, koja je do tada nešto govorila, ostale su napola otvorene. Imala sam osjećaj da su se tada njihove duše spojile. Starica je gledala u djevojčicu sa takvom blagošću i milošću u očima kao da je ona bila ogledalo, prozor sa pogledom na prošlost. Starica je u njoj vidjela sebe. Tako je ona izgledala prije sedamdeset i kusur godina. Tako se ona nekada smijala, radovala životu i držala majku za ruku. Sada je njeno vrijeme prošlo, proteklo kao rijeka. Djevojčicina majka je prišla, uzela svoju kćerku i otišla. Starica ju je samo ispratila bolnim pogledom. Kada je majka odnijela djevojčicu kao da je otkinula i ukrala jedan dio njene duše.

A šta se desilo sa posmatračem ovog događaja? Posmatrač se zapitao da li je bilo šta vrijedno njegovog tugovanja. Shvatio je da je on samo dijete koje se još uvijek može sakriti u majčinom krilu i da će ga ono zaštititi od svega. Nijedna stvar nije vrijedna suza jer život je jedan i ne treba ga prokockati već maksimalno uživati u njemu, ostvariti svoj cilj i ispuniti misiju za koju smatramo da smo stvoreni. Svako od nas ima svoju svrhu i nije bezvrijedan. Posmatrač je shvatio da njegove brige nisu velike i da se sve može popraviti. Otišao je hladne glave i toplog srca.

Amra Garčević

Mješovita srednja škola Srebrenik

Mentor: prof. Almira Zahirović

ОГЛЕДАЛО

ЧОВЕК У ПРОЦЕСУ

ПРОЦЕС ПРВИ

Кукови му пропадају кроз неудобан наслон, а душа му је већ у ногама. Зато и не може да устане. Знојави дланови нервозно му се клизају по дрвеним дршкама фотеље. Не зна које је доба дана, а камоли колико је сати. Ова бела, флуоресцентна светла заменила су му и сунце и месец. Огромним, разрогаченим, ружичастим кликерима прати сваки звук, сваки шапат, урлик, тресак, пљесак, врисак, јецај, сваки иоле људски звук, мада не воли да се ограничава. У својој соби има бубашвабу која га мучи већ неко време. Мршти се при самој помисли, борајући већ наборано чело и скупљајући своје проседе неуредне обрве. Досада, проклета! Сигурно му сада копа по стварима, лепетајући својим малим тврдим крилима од радости што напokon може да му узме све што има, напад! Мисли и мрмљања прекида му шкрипа врата. Оједном, крици постају мало јаснији. Човек у белом, заједно са блеском светлости, улази у просторију. Мирно газећи тешким клонпама, пролази поред њега и седа на фотељу преко пута, спуштајући на сто пред њим малу, пластичну чашу у којој нешто звекеће: „Како сте данас, господине М?“ Доктор чека одговор, али очи пацијента остају прилепљене за нови предмет. Из чаше излази бубашваба.

ПРОЦЕС ДРУГИ

Новим, лакираним ципелама гази по влажном, гњецавом земљишту. Киша пада. Ужасан клише, помисли, да на овакав дан пада киша. Чак и сам Бог – рекли би неки – плаче. Па како и не би, оваква несрећа и туга. Туга. Не знам. Не осећам тугу. Прво је био шок, али сада... не знам. Све то кукање, лелекање. Забога. Сада само покоји јецај и мирно лупкање капљица о тканину кишобрана. Сада само осећа празнину у плућима када треба да удахне, а уместо издаха – уздах. И блато под ђоном, што му се лепи и одлепљује од дна ципеле сваким кораком. Жене испред држе се за рамена, теше једна другу. Мирис тамјана и монотono певање свештеника. Нема

ОГЛЕДАЛО

снаге да стегне кишобран у руци, али како је име његовог оца напустило уста свештеника, тако су се цела небеса срушила на његова рамена. Сваки последњи сиви облак. Окреће се да нађе мајку, али јој не види лице, већ црну мрљу. Земља удара о дрво, први, други, трећи пут и маса несрећних људи наставља да се креће.

ПРОЦЕС ТРЕЋИ

Лежи и размишља о свом животу. Серији проклетих несрећних случајева. Али, не више! Данас, од данас, све се то мења! Данас је био у општини и предао последњи папир за промену имена. Зашто? Цео живот је проживео као Н. Н. и – шта сад? Под тим именом треба и да умре? Не, не, родио се сам, умреће сам, даће ново име себи – сам. Звучи блесаво, сигурно, али ово је једини смислени излаз за њега. Не самоубиство – то је напросто глупо. Зашто би се селио? Којешта! Толико му је требало да дође до овог смештаја, не сели се, макар морали да га износе из стана на мадрацу. Његовом помало смрдљивом и старом мадрацу, али ни мање ни више његовом! Како ли је изгледало то, пита се. Први пут кад је био спуштен негде? Не испуштен. Спуштен. У мајчине руке, чије лице никада није упознао нити додирнуо, барем не да се он тога сећа. Како би било све другачије, само да га је мајка још неко време желела у свом наручју. Тада сигурно не би постао Н. Н. Никад. Али за месец дана (и то административних, а негде око годину дана у људским размерама) биће сам свој човек, у сваком смислу! О, да! Неће он више бити ничија земља. Биће своја! Сакупио је све папире, и, јесте да су га гуркали од шалтера до шалтера, али, ето, ту је. Слобода, слатка слобода! Само да га виде све те васпитачице које су га малтретирале и сви учитељи који су урликали на њега и сва та деца што су се смејала из сваког разлога којег су се могла сетити и она девојка коју је волео, али га је преварила и онај друг, који му није ни био друг. Тек ће те видети свет, стари мој!

И у том тренутку опште радости и весеља, она пукотина на плафону његовог малог стана се отворила и ту је остао да лежи. Н. Н.

Теодора Анђелковић

Шеста београдска гимназија Београд
Ментор: проф. Олгица Рајић

ДАЛЕКО

Његова етерична појава још увек ми пролети под капцима болним и сувим од несна. Иначе нисам склон ни реанимацији утисака ни несаници. Али ово је чак и другачије – утисак лови мене, мимо моје воље блесне у мраку као светиљке крај пруге при поласку са станице – прво полако, па брже, па још брже, до тренутка стапања. Да сам неко други, ко уме желети, пожелео бих да се вратим. Нисам склон враћању. Ни задржавању. Игде.

За овог што јесам, ти тренуци у возу нису мање вредни, мање метафизички од оног у коме сам изашао из аутобуса у тосканску зору и мирис мора или од првог босоног газу у топли Манарола песак. Први дан на плажи угледао сам то биће, фатаморгану, мит, тачније, ход сам угледао, ход какав је имао отац и нико други на свету, а на свету има много слично ходајућих. Ход немаран, ход кривих ногу, које се вуку земљом као да су оковане, као да су Сизифове, као да већ стотинама година иду истом линијом – а опет и ход сигуран, страشان и јасан ход. Заиста смешне ствари дају се видети на овом свету, где неко може прећи хиљаде километара, доћи у овакву полупусту насеобину и угледати тај ход давно почившег оца. Прошао је крај мене не погледавши ме, не подигавши погнуту главу, не трепнувши. Добро је, помислих. Сутрадан ме поздравио као да се знамо толико добро да не морамо много ни да причамо, а да ипак ставимо до знања да смо свесни оног другог. А били смо. Не само зато што смо били једини на том делу плаже, то ме никад није омело у томе да не будем нарочито свестан људи, него тако, били смо. Италијан је вукао за собом штап за пецање у левој руци, а у десној је држао цигарете. Након тог испод гласа изговореног „Buongiorno”, опет је прошао крај мене, али само до мање стене на средини плаже. Рибар, помислих. И црн је као рибар. И руке огуљене. Иде да пеца. Но он се попео на ту стену не да би пецао – него да би штап бацио у воду. Па добро. Људи чине штошта. Ко зна како и зашто. Ја не знам, и никад не питам. Вратио се и сео близу мене, али ближе води, тако да сам му гледао леђа и део лица, кошчатог и црног. Као да је чуо моје мисли о две ствари у његовим рукама, од којих је сада имао само једну, рече сада јаснијим и лепим италијанским:

„Хоћеш једну?”

Узех, не знам зашто. Личиле су на „Дрину” без филтера.

„Јеси ли убио некад човека? Или рибу?”

„Ни једно ни друго”, одговорих.

ОГЛЕДАЛО

Навика дугогодишњег луталице, да не кажем путника, у мени, казивала ми је да човек има педесет четири или пет година, да нема жену, а можда ни децу. Чекао сам да ми сада исприча причу о убиству, јер ми одједном више није личио на рибара него на округлог кољача, човека који нема шта да изгуби јер ништа и нема, да, то је то, лице тамно са две-три дубоке бразде, и очи црне, непрозирне, руке мршаве али јаке, неуморне и неумољиве. Зашто да не? Људи чине штошта, па и говоре најмрачније тајне непознатом човеку на плажи. Али више ништа није рекао.

Тек кроз пар дана, када су се речи повезале у ток тако да им се не зна почетак ни крај, као што не можете тачно да одредите ни кад почињу јутро или ноћ, саслушао сам причу која и јесте и није прича од човека који и јесте и није рибар. Сабљарка је била огромна, а борба фантастична. Мислио је да неће преживети, на пучини, сам, стар. Али баш у тим тренуцима када човек већ више не рачуна на живот, а зна да ће смрт свакако доћи, нека необјашњива сила чини га спремним на све, јачим но што је иначе. На крају су обоје гледали у небо, изнемогли. Сабљарка се крај њега трзала све слабије, као и његово срце. Пре него што је схватио шта ради, вратио ју је у море. Није убио рибу, али није ни човека.

Пред полазак, упитао ме за име.

„Гвозден”, рекох.

„Одакле си?”, проговори он чистим српским језиком. Иначе би ми ово питање сметало, али растанак би и овако и онако уследио кроз пар тренутака.

„Србија”, одговорих, знајући да је то толико непотпун одговор да је безмало лаж. Рекох: „Србија”, да, мада знадох да је то исто што и било које друго место на планети, да је моје име као и друго, да нисам део ничега и да све то није важно. Србија. Гвозден. Сугласници, самогласници. Ипак их казах.

„Петко”.

„Adio, pescatore”.

Не, не треба стајати, стати у једном месту, у једној тачки, у једном утиску, понављати непоновљиво. Што је прошлост, нема га више. Ближим се Словенији, скоро да осећам мирис новог тла и нове зоре, али већ и једнолични призори који промичу иза мог одраза у прозорском стаклу односе умор из мојих очију.

Дино Кратовац

Гимназија „Пиво Караматијевић” Нова Варош
Ментор: проф. Николина Стјепановић

ŽIG

U malu salu ulazi sledeći čovek. On se na tren zaustavi pred vratima kako bi osmotrio čoveka što je pre njega u sali bio. Pažljivo ga odmeri, od glave do pete, no na njegovo zaprepašćenje ne ugleda čoveka. On tada shvati. On gurne tu žigosanu ljušturu na pod i čim se svi sjatiše oko nje, on se daje u bekstvo. On se spasio.

Prethodne noći legao je u krevet van sebe od sreće. „Ja sam izabran, ja sam izabran“, s ushićenjem je mislio, zaboravivši da će i ostali biti podvrgnuti istom tretmanu. Svi će biti žigosani. Tako je vlast odredila. Kakav je to zapravo proces? Koliko traje? Da li ti lupe žig i potapšu te po ramenu, tako odjedared da nije bilo vremena da se opasuljiš? Ne. Taj proces traje mnogo duže. Tačan vremenski period ne znam, ali to i nije od tolike važnosti. Istorija sveta je puna ludosti i gluposti, koje se ponavljaju odvajkada, pa nema svrhe znati vreme trajanja žigosanja. Kao da bi se ljudi koji imaju vremena na pretek opasuljili. No, hajde da nastavimo.

U ranu zoru, sjatilo se čitavo stanovništvo ispred zgrade javnog beležnika. Napolju ili unutra, svi počеше sređivati specifičnu papirologiju: „Lična interesovanja“, „Detinjstvo u ne više od tri srednja pasusa“, „Vrline i mane“ i tako dalje. Kako je ko završio, prelazio je u sobičak, seo bi na stolicu tako da gleda pravo u kamin, prethodno davši javnom beležniku svoje papire. Javni beležnik ih je bacao u vatru i niko nije smeo izaći dok vatra potpuno ne bi progutala papire. Naš čovek se na kraju tog dana smestio u krevet i krajičkom oka spazi malu drvenu ptičicu na noćnom stočiću. „Što bih ja stavio ovako nešto na moj noćni sto“, pomisli. Njegova žena uđe u sobu i legne pored njega. „Je li sve u redu?“, upita je. „Zašto ne bi bilo?“. „Pa, odmah si legla u krevet, nisi sela na prozor i čitala“. „Mili moj, sigurno bih se sećala da radim nešto tako luckasto.“

Topli, sunčani dani su bili ispunjeni mukotrpnim učenjem za niz testova. Ljudi su većinu vremena provodili u kućama, a i kad bi izašli, tad bi svršavali svoje druge poslove ili bi se u grupi ispitivali. Ovi testovi su predstavljali poslednji korak ka žigosanju i bili su podeljeni na: test celokupne istorije, geografije, zakona, kulture, politike, privrede i poljoprivrede zemlje. Naš ih je čovek svetski rešio, kao i njegova žena. Njih dvoje su uspeh proslavili u euforiji dosad nikada poznatoj njima dvoma; pevali su, plesali, uzvikivali imena i postignuća svoje zemlje, kao da su samo te reči mogle izaći iz njihovih usta.

OGLEDALO

Sudnji dan. Žigosanje. On beži koliko ga noge nose i nije se osvrnuo dok sa ženom nije pobegao odatle. Oni sada žive pošteno, srećno i spokojno, u malome selu. Njegova žena je otvorila biblioteku, a uveče čita sedeći na prozoru. On je posle nekog vremena najzad skupio hrabrosti da prodaje svoju rezbariju.

Zovu se Aleksa i Ana.

Tamara Aralica

XII beogradska gimnazija Beograd

Mentor: prof. Ružica Medaković

Шездесет
година
Завода
за уџбенике

ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ
Обилићев венац 5, 11000 Београд
Инфо центар 011 3051 999
www.zavod.co.rs

ΟΓΛΕΔΑΛΟ
